Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a doua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea Unirii« în Blaș.

Anul X. Blaș 29 Decembre 1900. Numĕrul 52.

Sfîrșit de veac.

Încă dóuĕ-treĭ zile. Și în calea nóstră vom da de o pétră miliară, pe care vom găsi numĕrul 1901. Un veac s'a încheiat și altul începe.

E imposibil a trece pe lângă pétra acésta, fără a ne opri și fără a ne da samă de ceea ce a trecut, de ceea ce ne maĭ aștéptă.

„Aniĭ omuluĭ șeptezecĭ—optzecĭ, ér ce este maĭ mult, ostenélă și durere.“ Mĕsura vrîștiĭ omuluĭ sînt aniĭ. Veacurile sînt mĕsura popórelor.

Dacă decĭ la închierea unuĭ an avem să ne dăm samă de viața nóstră individuală, atuncĭ cu dreptate este, ca la capĕtul unuĭ veac să ne dăm samă de viața nóstră ca popor, ca națiune.

Ce eram înainte de asta cu un veac?

Nesocotițĭ pe tóte terenele vieții publice. Între națiunile țăriĭ, noĭ româniĭ loc nu aveam. Sfărimăturile ce ni-se întindeaŭ de pe mesele domnilor aveam să le mulțumim unireĭ cu biserica Romeĭ. Eraŭ școlele din Blaș, carĭ bucinaŭ iubirea de limbă și neam. Atâta tot. De drepturĭ politice nicĭ vorbă. „Supplex libellus“, acum e un veac s'a înaintat de episcopul Bobb la curtea din Viena.

Ce eram ca biserică?

Neunițiĭ nu numĕraŭ nimic Noĭ, grație unuĭ șir de ilustriĭ archiereĭ, ne svîrcoliam, și impreјurările politice din stat aŭ adus cu sine, de nisuințele acelor marĭ apostolĭ în multe privințe aŭ avut frumóse succese. Mănăstirea s. Treimĭ, acum e un veac, ajunsese la zenitul înfloriréĭ sale. Școlele din Blaș atuncĭ maĭ mult ca orĭ când, eraŭ adevĕratul și unicul sóre al cultureĭ naționale. Atuncĭ luceaŭ pe bolta ceriuluĭ nostru Samoilă Clain, Petru Maior și George Șincai. Pe acel timp cade și înființarea Capitululuĭ din Blaș.

Era — nu-ĭ vorbă — o epocă pentru biserica nóstră destul de gloriósă. Așa a vrut Provedința. Monarchia era în rĕsboiŭ. Și celor de la putere le era binevenită punga episcopuluĭ Bobb și brațele vĕnjóse ale fiilor neamuluĭ nostru. Așa am dobĕndit ceva ca biserică, am dobĕndit capitulul, întemeiat din baniĭ episcopuluĭ Bobb, dar și acela numaĭ cu libertatea de a alege pe cel din urmă membru. Alte drepturĭ nicĭ ca biserică n'am maĭ obținut. Un an a petrecut episcopul Bobb în Viena, ca să dobindéscă, după un veac de promisiunĭ, ceva dotațiune pentru clerul sĕŭ nĕcăjit; și după un an de antișambrărĭ și rugăminte, a primit porunca de a reduce numĕrul parochiĭlor — evident, ca maĭ ușor să pótă fi risipită turma lăsată fără păstor.

Ca popor am rĕmas tot cum eram înainte: iobagĭ aĭ domnilor, pe carĭ cu sudorĭ crunte iĭ îngrășam.

Și a venit anul 1848. O adiere de libertate a sosit și pentru sĕrmanul nostru popor. Patruzecĭ de miĭ de românĭ aŭ jurat fidelitate Tronuluĭ și Patrieĭ pe „Câmpul Libertățiĭ“, în fața representanților guvernuluĭ, și cerură după un jumĕtate veac, ceea ce scris era în „Supplex libellus.“

Și urmarea a fost, că aŭ rĕmas cu drepturĭ naționale și politice aceia, carĭ aŭ jurat perire dinastieĭ legitime, ér noĭ din iobăgia domnilor am trecut în iobăgia capitaliștilor. Ca națiune am rĕmas unde am fost: fără drepturĭ politice. Ca indivizĭ am primit unele drepturĭ — pe hârtie; ca neam am fost declarațĭ șterșĭ dintre șirul națiunilor alcătuitóre de stat.

Dar ca biserică am dobindit ceva. Ni-s'a restaurat vechia mitropolie de Bĕlgrad și frațiĭ neunițĭ aŭ primit și eĭ mitropolie proprie. Atâta și nimic maĭ mult. În colo și în biserică, clerul e tot atât de sĕrac, cum era cum sînt o sută de anĭ. Și am vĕdut, cum în anul trecut 1899 mitropolitul nostru la olaltă cu clerul sĕŭ adunat în Sinod a cerut dotațiune congrua pentru cler. Și ce rĕspuns a primit. Ca și episcopul Bobb la 1784, anume să reducă numĕrul parochiilor.

Éră ca națiune, cum am ajuns? „Supplex libellus“ al episcopuluĭ Bobb a fost dus de fruntașiĭ neamuluĭ nostru în formă de „Memorand“ la Monarch. Resultatul? Ca și după al episcopuluĭ Bobb și ca și după al episcopuluĭ Inocențiŭ de acum un veac și jumĕtate.

Étă cum stăm la încheierea anuluĭ!

Feuilleton.

Icóne din Seminar.

Chestia națională.

Isolațĭ de contactul lumiĭ românescĭ, gazetele ne eraŭ cea maĭ plăcută distracție în seminar.

Atuncĭ era distracție să cetescĭ jurnale românescĭ; acum? . . . . . . acum nu maĭ e distracție!

Cu ce sete le cetiam din dóscă în dóscă, și ce viĭ discuțiĭ întindeam pe tema câte unuĭ articol!

Disciplina seminarială nu permitea cetirea foilor politice. Și era destul de înțeléptă oprelișteа acésta, când aprópe tóte naționalitățile din țară eraŭ representate în seminarul nostru: Ungurĭ, Românĭ, Nemțĭ, Croațĭ, Rutenĭ, Bunievațĭ, Slovacĭ.

Cu mare greŭ am isbutit să câștigăm „Dreptatea“. În numĕrul de probă era ilustrația Nascereĭ Domnuluĭ, și grație aceste ĭ sfinte ilustrațiĭ, superioritatea ne-a permis să abonăm foia.

Ce ferіcițĭ eram, când puteam cetí în fie care zi gazetă românéscă — fie chiar „moderată“.

Pe urmă „Dreptatea“ și-a sistat apariția.

Rĕmașĭ érăși fără jurnal, ne băteam capul, să punem mâna pe „Tribuna“. Ne-am și presentat la prefectul de studiĭ. Se înțelege, că nicĭ n'a voit să stea cu noĭ de vorbă; ne-a luat ca de la óle. Nu era om rĕŭ prefectul nostru, dar era cu tóne. Am pândit ocasia, când era bine dispus.

— Garantăm, că e o fóie seriósă, căcĭ dór redactorul eĭ Dăianu, a eșit de sub mâna Măriĭ-Tale.

— Că și Dăianu ăla . . . De alt cum, de bună samă *el* e redactor?

— Da!

— Aducețĭ-mĭ un numĕr, să vĕd.

Cu numĕrul am cam sfeclit-o, căcĭ el cerea să-ĭ arătăm negru pe alb cine e redactor. Dar în aceeașĭ vreme un coleg de la „Petru Maior“ ne-a adus un numĕr tare norocos: articolul de fond era *Roma locuta* (de-mĭ aduc bine a minte, în chestia liturgieĭ maghiare.)

Articolul acesta nĭ-a câștigat „Tribuna.“

A fost o adevĕrată sĕrbătóre, când ne-a sosit primul numĕr. Colegiĭ ungurĭ îșĭ mușcaŭ buzele de ciudă. Numaĭ frațiĭ Croațĭ s'aŭ bucurat de bucuria nóstră, aclamându-ne cu „Jivio Rumeni!“

Dar scris a fost, ca zilele „Tribuneĭ“ numĕrate să fie. Prefectul nostru, spre a fi deplin încredințat, că n'o să tradăm patria prin faptul, că cetim „Tribuna“, a cerut de la redacția luĭ „Magyar Állam“ informațiĭ maĭ amĕnunțite. „Magyar Állam“ (fóia clerului catolic și fóia favorită a multor preoțĭ românĭ din diecesa Gherleĭ și a Orădiĭ-marĭ, onóre esceptiunilor!) este un jurnal catolic ca formă, ca fond înse maĭ e și kossuth-ist și șovinist, ca orĭ care jurnal liberal.

După informațiile acestuĭ ziar, singurele foĭ românescĭ cinstite ar fi „Unirea“ și „Telegraful român“, dar și aceste numaĭ într'atâta merită atenție, întru cât sînt „organele celor dóuĕ mitropoliĭ“, în colo tóte agitéză, tóte sînt bune de aruncat în foc.

„Tribuna“ ni s'a confișcat numaĭ de cât. Și am rĕmas érăși fără jurnal și, Dómne, rĕŭ e să fi fără jurnale, după ce te-aĭ obicinuit să le cetescĭ regulat.

Dar înc'aĭ sîntem noĭ aşa de bunĭ, cum eraŭ părinţiĭ nostri de acum un veac?

Să ne punem numaĭ mâna pe inimă, şi să recunóscem, că nu maĭ sîntem cum eraŭ înaintaşiĭ nostri.

Unde sînt bărbaţĭ, ca Şincai, Petru Maior şi Samoilă Clain?

Unde e simplicitatea şi curăţenia moravurilor de acum un veac?

Unde e soliditatea instrucţiuneĭ şi educaţiuneĭ de la începutul acestuĭ veac?

Unde e dragostea învăpăiată de neam a preoţimeĭ luĭ Bobb?

Unde e spiritul de jertfă a călugărilor din mănăstirea Sfinteĭ Treimĭ?

Da! ne place şi nóuĕ să facem paradă. Aranjăm serbărĭ sgomotóse; ţinem discursurĭ plăcute urechilor mulţimeĭ. Dar ne lipsesce căldura, intimitatea, curăţenia, sinceritatea bĕtrânilor.

Póte că nicĭ nu e de mirat, dacă e aşa. Óre atâtea decepţiunĭ amare, prin câte am trecut, nu sînt ele de ajuns, ca să ne disguste şi să ne facă să perdem orĭ ce speranţă într'un viitor maĭ bun?

Să fie de parte de la noĭ un asemenea gând. Vaĭ de neamul nostru, dacă o asemenea convingere ar ajunge să stăpânéscă massa poporuluĭ nostru! Ar fi preludiul morţiĭ.

Neamurile pier numaĭ din vina lor. Dumnezeŭ n'a făcut neamurile spre pierire, ci ca prin acele să se preamăréscă numele Luĭ.

Am vĕdut graţia şi bunăvoinţa luĭ Dumnezeŭ faţă de noĭ, când ne-a chemat acum dóuĕ veacurĭ în sinul bisericiĭ sale. Calea mântuireĭ atuncĭ ni-s'a arĕtat: vĕdut'am lumina cea adevĕrată.

Zică cine ce va vré: nefericirea nóstră zace în desbinare. Şi unire nu este de cât în Dumnezeŭ: unire în cugete, unire în simţirĭ. Unire adevĕrată póte nasce numaĭ biserica adevĕruluĭ, biserica întemeiată pe piatra credinţeĭ, care este Petru. Până nu va dispăré dintre noĭ „órba neunire", vindecare nu va fi ranelor nóstre. Christos ne chiamă „Veniţi la mine toţi ceĭ nĕcăjiţi şi eŭ vĕ voiŭ mângâia pe voĭ." Er noĭ umblăm la isvóre fără de apă.

Cu mulţumită în inimĭ, pentru că n'am perit încă, să încheiăm veacul. Şi cu inimile ridicate la Dumnezeŭ să începem noul veac, rugându-ne pentru unirea tuturor. Să ne rugăm, ca cel puţin urmaşiĭ nostri să vadă înlăturată rana cea mare a neamuluĭ nostru: desbinarea dintre fraţi.

Biserica grecéscă şi desnaţionalisarea Românilor din Epir. Ca o nóuă dovadă despre trista influinţă ce o are biserica grecéscă asupra naţiuneĭ române şi cum prin acésta biserică se lucră la desnaţionalisarea neamuluĭ nostru, póte servi următoriul estras, ce-l facem din o scrisóre din Macedonia, publicată în nrul din 26 Dec. al „Tribuneĭ:"

„. . . . nu trebue perdut din vedere, că nu atât prin şcóle, cât maĭ ales prin cler şi prin bisericĭ aŭ isbutit Greciĭ să devie puternicĭ şi periculoşĭ pentru noĭ. Şi — pe cum şi cu altă ocasiune am spus — aci e fortăréţa principală, inespugnabilă a lor. Dacă am avé cele maĭ bine organisate şcóle, dacă am poşedé ceĭ maĭ harnicĭ şi devotaţĭ profesorĭ şi invĕţătorĭ şi dacă acţiunea şcólelor nu va fi secundată de biserică, atuncĭ nu sîntem îndreptăţiţĭ, ca să sperăm într'un viitor asigurat în punctul de vedere al esistenţeĭ nóstre naţionale. Greciĭ aŭ în Epir şcóle — putem zice bine organisate — dar aŭ şi bisericĭ nenumĕrate, dar aŭ şi un numĕros cler. Mitropoliţiĭ şi episcopiĭ lor cutreeră oraşelele şi satele românescĭ numaĭ şi numaĭ în vedere de a opri rĕspândirea curentuluĭ de regenerare naţională.

Şi noĭ avem în Epir şcóle. Dar bisericĭ prea puţine, ér cler, care să fie pregătit românesce şi care prin urmare să lupte din convingere pentru causa naţională, nu avem maĭ de loc. Étă vedita nóstră inferioritate faţă de propaganda grecéscă.

Revistă bisericéscă.

Roma. În ajunul Crăciunuluĭ catolic s'aŭ sĕvîrşit în basilica San-Pietro din Vatican ceremonia închideriĭ porţiĭ sfinte şi încheierea anuluĭ sacru.

Aceste pompóse ceremoniĭ aŭ fost îndeplinite de Sfinţia Sa Papa Leo, care în butul scirilor alarmante, se bucură de o escelentă sănătate, considerându-ĭ vrîsta fórte înaintată.

Adus pe „sedia gestatoria" Sfinţia Sa s'a pogorît înaintea porţiĭ şi cu o mistrie de aur a depus var, aşezând treĭ cărămidĭ cu feliurite inscripţiĭ şi avĕnd una o medalie de aur, a dóua de argint şi a treia de bronz. Apoĭ binecuvîntând mulţimea s'a retras fiind aclamat cu mult entusiasm de către ceĭ de faţă.

Revistă politică.

Austria. Ziarele din cealaltă parte a monarchieĭ înregistréză un fapt, care de bună samă face mult sânge rĕŭ fraţilor magiarĭ, acum de sf. Sĕrbătorĭ.

E vorba de pactul comercial închiat numaĭ provisor între statele monarchieĭ dualiste. Un membru a partideĭ social creştine, a declarat, că partida sa numaĭ aşa va vota pactul, dacă se vor face faţă de magiarĭ unele restricţiunĭ. Între punctele înşirate e şi deobligamentul guvernuluĭ ungar, de a face o lege de naţionalităţĭ, care să nu fie literă mórtă, ci să fie observată de toţĭ.

Aveam noĭ un prietin bun şi prietinul acela ne aducea în tótă Dumineca gazetele de peste sĕptĕmână.

Şi le cetiam pe ascuns, cu îndoită sete.

S'ar crede, că simţĕmîntul naţional se desvóltă numaĭ într'un mediu de elemente omogene.

Eĭ bine, nu-ĭ adevĕrat! Contactul zilnic, comunitatea de vederĭ şi aspiraţiunĭ, orĭ cât ar fi de priinciόse simţuluĭ naţional, nu-ĭ vor da nicĭ când profunditatea şi intensitatea contactuluĭ cu străiniĭ.

E *natural* să-ţĭ iubescĭ neamul, când trăiescĭ în mijlocul luĭ, când toţĭ aŭ aceleaşĭ vederĭ ce tu le aĭ, dar e *ideal* să-l iubescĭ în o lume străină, unde nime nu-ţĭ împărtăşesce vederile, unde neamul tĕŭ e huiduit şi scuipat în faţă.

Iubirea acésta de neam se potenţéză prin focul tinereţiĭ şi prin — depărtare. Un scriitor tinĕr a zis: „iubirea creşte cu pătratul depărtăriĭ."

Încunjuraţĭ cum eram de elemente străine, isolarea era singurul modus vivendi între nişce ómenĭ, carĭ nu ne cunoşceaŭ şi, în mare parte, nu voiaŭ să ne cunóscă.

Spun antecesoriĭ meĭ, că înainte cu vr'o 6 anĭ, câţĭ va seminarişti din părţile nordice ale ţăriĭ, înţelegĕnd că Româniĭ se află adunaţĭ în grădină, aŭ grăbit să-ĭ vadă. *Vajjon, hogy néznek ki az oláhok?* Se aşteptaŭ la nesce mutre de banditĭ antropofagĭ şi aŭ rĕmas frapaţĭ, când s'aŭ convins, că Româniĭ sînt şi eĭ ca ceĭalalţĭ ómenĭ botezaţĭ.

Cu ast fel de ómenĭ nu era de a începe discuţiĭ pe tema capacităriĭ. Căcĭ peste tot, capacitările decurgeaŭ fórte greŭ; la vîrsta aceea tótă lumea e nervósă — şi seminariştiĭ sînt cu un grad maĭ nervoşĭ de cât lumea.

La ce să maĭ discuţĭ atuncĭ?

Eraŭ, ce e drept, băieţĭ fórte bunĭ între ungurii neaoşĭ; cu aceştia ne puteam înţelege. Dar partea covîrşitóre a colegilor nostri eraŭ elemente renegate, şi cu aceştia peste tot, era maĭ bine să nu începem vorba.

Eram, cum s'ar zice, „passivişti". Dar nu i-aşĭ fi recomandat nimĕruĭ să rischeze vr'o grobianitate la adresa nóstră. Cântariam cu îndoită susceptibilitate orĭ ce necuviinţă; căcĭ, dacă ne supera insulta unuĭ străin, aceeaşĭ insultă ne revolta, când era rostită de un cleric, menit a servi în viaţă la altarul Domnuluĭ.

Trăiam în lumea nóstră. În grădină ne aveam băncile nóstre sub frumosul castan botezat „Bucurescĭ", în pipătoriŭ de asemenea „naţia" îşĭ avea masa eĭ separată. Şi se porniaŭ poveştile şi glumele . . . . . . Câte o dată fredonam încet şi trăgănat câte o doină. Gândul nostru sbura la iubiţiĭ nostri acasă . . . . . . şi vîntul lua acordurile doineĭ şi le ducea de parte . . . . . de parte.

Sînt numaĭ patru-ciucĭ anĭ de atuncĭ, şi totuşĭ — ce mult e de atuncĭ, Dómne!

Era recent încă procesul Memoranduluĭ . . . . . în aer plutea încă căldura însufleţiriĭ . . . . . credinţa în noĭ înşine şi în viitorul nostru.

Viitorul nostru!

Ce luminósă e vedenia unuĭ viitor fericit pentru un neam obidit de veacurĭ, — ce luminos era acest ideal în imaginaţia nóstră naivă şi curată.

Şi ce s'a ales din frumosul vis de o dată?

Unde e credinţa în isbândă, unde însufleţirea şi dragostea de luptă?

Unde e frumosul rĕsărit de sóre?

Saŭ póte nicĭ n'a fost un rĕsărit real, ci o alucinaţie a fantasieĭ nóstre aprinse — o amăgire optică — o *Fata morgana.*

Vedenia luminósă s'a stins . . . . . şi s'a făcut sară . . . . . şi s'a făcut nópte . . . . . Îngerul morţiĭ î-şĭ întinde aripile peste aspiraţiunile părinţilor nostri.

„Durmiţĭ în pace, umbre!"

Simin.

Anglia. La schimbarea norocului, în luptele din Africa de sud, Anglia nu s'a aşteptat. Anglezii eraŭ dedaţi să audă, că Burii sînt respinşi, şi că nu maî pot fi periculoşi când de o dată sosi scirea, că Burii aŭ eşit învingětoril, ba că le a succes a rěscula chiar şi pe Africanderii din Capland. Trupe nóuě de a se trimite în Africa cere acum lordul Salisbury, instrumîntul luî Chamberlain. Poporul înse nu se arată aplicat a maî aduce sacrificii nóuě de sânge şi banî pentru interesele alor câţi va comercianţi nesaţioşi. Chiar şi pe regina încă aŭ atins-o neplăcut scirile despre învingerile Burilor. Din relaţiunile, ce i-sau făcut, ea încă era sigură despre nimicirea totală a Burilor. De aceea, ca să se evite vĕrsarea de sânge ulteriórǎ, ea înclină spre pace, ca adecă guvernul anglez să se facă maî accesibil pentru Krüger, cu atât maî virtos, că republicele sud-africane vreaŭ să recunóscă suprematia Angliei.

Tot în favorul împăciuirii s'a întîmplat o schimbare de scrisori între regina Wilhelmina şi între împěratul Wilhelm.

Şi chiar şi ministrul de esterne al Statelor-Unite a cercetat în maî multe rindurî pe ambasadorul anglez, ca să-l capaciteze pe acesta şi prin el pe guvernul anglez, de a pune capět vĕrsărilor de sânge. La cas, când Anglia s'ar învoi la acésta, Statele-Unite se oferesc de mijlocitóre ale păciî. În casul acesta, Germania, Rusia şi Franţa încă ar secunda iniţiativa Americanilor.

Fiind deci spiritele înclinate spre sistarea luptelor, Salisbury se vede părăsit în idea sa, de a nimici total pe Burî. De aceea începe a buciuma, că în Africa de sud nu e vorbă numaî de o simplă bătae, ci se tractézǎ de esistinţa Angliei ca putere mare. Că apoi afla-vor rěsunet tânguirile luî Salisbury, viitoriul o va arěta.

România. Fiind vorbă de crisa financiară, dl Carp a declarat, că ar putea să contragă un împrumut, cât de mare, căci i s'a oferit, dar nu o face şi crede, că n'o va face nicî un guvern, de óre ce i s'a cerut un lucru, care invólve o amestecare în afacerile interne ale statului român. Care ar fi lucrul acesta dl Carp nu l'a spus. S'a presupus, că era vorbă de Jidanî, dar maî târziŭ a început să circuleze o nóuă versiune, a nume, că un sindicat de bancherî francezî s'a oferit să deie banii, cu condiţia, ca statul român să iese din tripla alianţă.

Despre conflictul bulgar, care se pare, că a amuţit, ziarul „Apăr. Naţională“ publică unele destăinuirî sensaţionale. În tótă afacerea acésta mâna Rusieî a avut rolă principală. Ea a fost, care a aţiţat mereŭ pe Bulgarî, contra Românilor, ţinênd să turbure liniscea în Balcanî, pentru ca apoî la timpul sěŭ să pótă interveni. Urmarea a fost un tractat defensiv şi ofensiv cu Turcia. Surprins de acest tractat, Muraview, fostul cancelar rusesc, a propus Ţaruluî, să îndemne Bulgaria la un conflict rěsboinic cu România. Fiind refusată propunerea, Muraview s'a sinucis. Următorul sěŭ începe cu corupţia. A corupt pe G. Mîrzescu de la Iaşî, să scótă un ziar antidinastic, pe care îl împarte gratuit în miî esemplare, şi care are menirea să facă agitaţie prin Moldova, din care apoî să se nască turburărî. Colosul de la nord n'are linisce.

Muntenegru. Cu ocasia zilei de sf. Nicolae, representanţii guvernuluî s'aŭ presintat la principele Nichita, şi î-aŭ oferit titlul de „Alteţă regală“. Prinţul a primit acésta nóuă titulatură, cu atât maî virtos, cu cât a fost asigurat, că puterile nu se vor opune. Cu acest prilej s'aŭ făcut prinţuluî marî ovaţiunî.

China. Ultimele scirî sosite din China anunţă, că ambasadorul spaniol, ca cel maî bětrân dintre representanţiî puterilor, a predat deja prinţuluî Cing şi luî Li-Hung-Ciang condiţiunile de pace. Aceştia la rîndul lor le vor presinta Împěratuluî spre a se rosti asupra lor.

Nota adresată guvernuluî chinez e lungă şi se ocupă în detail cu tóte cele sěvîrşite de chinezî. În sfîrşit se enumĕră condiţiunile irevocabile şi absolut indispensabile pentru încheierea păciî. Aceste sînt următórele:

1) Un prinţ chinez va fi trimis la Berlin, pentru a exprima acolo părerea de rěŭ a împěratuluî pentru asasinarea baronuluî de Ketteler. Apoî, în locul unde a fost asasinat ambasadorul german, să se ridice un monument care să exprime — printr'o inscripţie în latineşte, nemţeşte şi chinezeşte — părerea de rěŭ a împěratuluî pentru omor.

2) Se va da cea maî severă pedépsă — corespunḑênd cu crima comisă — persónelor arětate prin decretul imperial din 21 Septembre.

3) Japonia va primi o satisfacţie suficientă pentru uciderea cancelaruluî sěŭ.

4) Se vor ridica monumente de expiere în tóte cimiterele străine, unde aŭ fost profanate mormintele.

5) Se interzice importul de arme, de material de răsboiŭ saŭ repararea acestuia.

6) O despăgubire corěspunḑătóre va trebui plătită statelor, legaţiunilor saŭ particularilor — fie chiar chinezî — carî aŭ suferit stricăciunî.

7) O gardă permanentă va fi ţinută pentru legaţiunî şi cartierul diplomatic va fi apěrat.

8) Forturile din Taku şi cele dintre Peking şi mare vor fi dărîmate.

9) Se va institui o posesiune militară în punctele unde acésta e reclamată imperios, pentru a proteja linia ferată dintre Peking şi mare.

10) În întreg imperiul se va afişa timp de doî anî proclamaţiunî, prin carî se ameninţă cu mórtea fie ce persónă, care s'ar afilia la vre o societate ostilă străinilor, şi în care se vor enumĕra pedepsele ce s'aŭ dat instigatorilor mişcăreî revoluţionare a boxerilor.

Se va maî da apoî un edict imperial, prin care vice-regiî, guvernatoriî şi alţi funcţionarî superiorî din provinciî se vor face direct responsabilî pentru tóte încălcările aduse contractelor în raionul puterilor lor.

În casul când numiţii funcţionarî nu vor proceda la înăbuşirea exceselor, eî vor fi imediat destituiţi şi nu vor maî primi nicî o dată un post la stat.

11) China ia asupra eî o revisie a tractatelor comerciale pentru a uşura relaţiunile comerciale.

12) Tsungliyamenul va fi schimbat. Ceremonialul obişnuit la primirea unuî ambasador străin, va fi modificat într'un sens indicat de puterî.

Transvaal. Zi de zi situaţia devine tot maî gravă pentru Anglezî. Buriî aŭ pătruns în Cap prin treî locurî. Eî înaintézǎ repede, fiind cu entusiasm primiţi de Africanderî, carî să unesc cu eî. În acelaşî timp Buriî adună tóte carĕle, vitele; distrug liniile telegrafice şi ameninţă cu nimicire şi pe cele ferate. Anglezii din provincie fug cu toţiî la Capetown. Se zice, că numĕrul Africanderilor ce s'aŭ unit cu Buriî se apropie de zece miî şi că ar trebui o armată mare să îî împiedece în mersul lor.

Corespondinţe.

Anul iubilar în Maramurěş.

Anul sfînt şi anul al 200-lea de la sfînta Unire, se apropie de sfîrşit.

Cu pietate şi cu bucurie s'aŭ serbat acest an îndoit sfînt şi în Vicariatul român din Maramurěş, şi s'aŭ făcut în decursul luî multe lucrurî demne de însemnat.

Vě rog să binevoiţi a lua notiţă despre ele în fóia DVóstre, care de un deceniŭ apără cu atâta căldură românitatea şi credinţa nóstră sfîntă greco-catolică.

Voiŭ începe cu Sighetul. Aicî avem o parochie română. Acéstă parochie a fost română şi în vechime, dar ajungênd sub ocărmuirea Episcopilor rutenî de la Ungvár, în decurs de mulţi anî a fost parochie rutênă. Nu voesc să descriŭ maî pe larg luptele, spesele şi ostenelele bărbaţilor neuitaţi: Iosif Man, Gavriil Mihályi, Iurca, Iura, Mihalca şi alţiî deja repausaţi, a Escelenţiî Sale Michail Pavel, fost vicar al Maramurěşuluî, a luî Petru Mihályi, ablegat dietal, a frateluî sěŭ Dr Ioan Mihályi, a Episcopilor de la Gherla, a Mitropoliţilor de la Blaş, a vicarilor românî din Maramurěş şi a altora, carî anî de zile s'aŭ luptat, pentru recâştigarea parochieî române din Sighet.

Mulţămită zeluluî acelor bărbaţi neuitaţî şi prea demnî, în anul 1871, s'a înfiinţat parochia română, înse fără dotaţiune şi susţinută aşa zicênd cu spesele Escelenţeî Sale Michail Pavel, de óre ce poporul român din Sighet e miser şi a fară de câţi va inteligenţî, abia avem vre o 50 economî cu case proprie. Vicariatul din Maramurěş fiind înfiinţat în anul 1778, sub regina Maria Terezia pentru românii din Maramurěş, bărbaţiî noştri fruntaşi aŭ pretins cu tot dreptul, ca în Sighet să avem parochia română şi reşedinţa vicaruluî român, şi că aceea parochie să se doteze, pe cum e dotată şi cea rutênă. Har Domnuluî, s'aŭ ajuns şi acésta! Astăzî avem în Sighet parochia română sub patronatul Înaltuluî Erariŭ.

Pentru esoperarea dotaţiuneî acesteia datorim cea mare mulţămită Escelenţiî Sale Dluî Episcop al Gherleî Dr Ioan Szabó.

Avem în Sighet biserică frumósă de piatră zidită în 1892, avem casă parochială

în loc central cu o ridicătură, sub dînsa cu 3 bolte marĭ, zidită sub îngrijirea zelosuluĭ vicar Tit Bud, şi avem şi casă cantor-docentală. Luând În. Erariŭ asupra sa patronatul a dat poporenilor din Sighet o casă vechie şi 2000 florenĭ, ca să o străformeze de casă parochială, ast fel că poporul din Sighet să dee 8000 florenĭ, ca să se pótă aceea casă străforma după planul erarial. Înse poporeniĭ miserĭ din Sighet n'ar fi fost în stare a oferi nicĭ 800 florenĭ, ne cum 8000 florenĭ, drept aceea vicarul nostru în conţelegere cu fruntaşiĭ românĭ din Sighet, a făcut învoire cu un intreprindător, care a zidit casa cu redicătură şi cu 6 chiliĭ: culină, cămară şi în ocol casă cantor-docentală, dându-i-se venitele boltelor pe 15 anĭ, din carĭ aŭ trecut 8 anĭ şi peste 7 anĭ biserica din Sighet din bolte va avea un venit de 1500 florenĭ.

Înse zelosul vicar Tit Bud, acum paroch în Sighet, în dată ce a venit aice s'a apucat de lucru, şi prin colectă de peste 4000 coróne, a zidit aprópe de biserică o sală de învĕţămînt frumósă şi spaţiósă. Aŭ înzestrat-o cu tóte cele de lipsă, cu băncĭ după sistema cea maĭ nóuă şi cu cărţĭ şcolare, şi azĭ învaţă în dînsa 47 elevĭ carte românéscă, şi a nume 39, de clasa I, ér 8, de clasa II, elementară.

Acesta este în cetatea Sighet cel maĭ frumos monument al anuluĭ sfînt şi al anuluĭ a 200-lea de la s. Unire.

Apoĭ un monument frumos al anuluĭ acestuia este şi înfiinţarea coruluĭ vocal a bisericeĭ din Sighet, stătător din 16 lurişti românĭ şi 4 studenţĭ din convict. Tóte spesele, pe cum şi plata conducatoruluĭ le supórtă din al sĕŭ propriŭ Rds. Dn Tit Bud vicar.

Omul, aieve, se miră de dărnicia poporuluĭ român gr. cat. din Maramurêş. Acest popor bun a dat pentru zidirea bisericeĭ din Sighet aprópe 15 miĭ florenĭ, apoĭ inteligința cu poporul a înzestrat biserica cu cele de lipsă în preţ de 1500 florenĭ, familia Mihalca a cumpĕrat un luster în preţ de 360 florenĭ familia Mihályi un luster în preţ de 200 florenĭ şi ast fel şi alţiĭ aŭ dăruit banĭ şi alte paramente frumóse pentru s. biserică.

Poporeniĭ din Sighet la iniţiativa parochuluĭ vicar, a cumpĕrat un steag frumos de doliŭ, în valóre de 80 florenĭ, aŭ conferit pentru auritul unuĭ potir şi a dăruit Evangelia, învĕlitóre de altar şi de amvon, tepichurĭ preţióse, câte de 50—100 florenĭ, în în cât astăzĭ biserica nóstră este împodobită în modul cel maĭ frumos.

Apoĭ Dn paroch Tit Bud a efeptuit cumpărarea unuĭ cimiteriŭ noŭ pentru credincioşiĭ românĭ, l'a îngrădit frumos, a dat să se taie în dînsul cărărĭ, carĭ le-aŭ acoperit cu prund şi în lungul cărărilor a sădit 500 bradĭ, a îndemnat pe poporeniĭ sĕĭ să redice în cimiteriŭ o cruce, şi aceea cu spese de 200 coróne a şi radicatu-o curatorele bisericesc Vasiliŭ Socaciŭ în memoria anuluĭ sfînt şi al anuluĭ 200 de la S. Unire.

Astăzĭ cimiteriul românilor din Sighet este unul dintre cimiteriile cele maĭ frumóse.

Ast fel cu zel învăpăiat lucră parochul nostru pentru binele sufletesc al poporenilor sĕĭ, carĭ admiră cuvîntările luĭ frumóse, zelul şi sîrguinţa luĭ.

Anul sfînt a fost de mare însemnătate şi pentru Asociaţiunea pentru cultura poporuluĭ din Maramurêş, înfiinţată în anul 1861.

În 9 Novembre st. n. a. c. s'aŭ ţinut adunarea generală a Asociaţiuneĭ nóstre şi s'aŭ ales oficialiĭ eĭ, rĕmânênd ca preside Magn. Domn Petru Mihályi ablegat dietal, vicepreside Rds. Tit Bud vicar, cassar Dr Ioan Mihályi, controlor şi advocat Dr Ilie Mariş, notar Ioan Doroş preot în Sat-Slatina.

Cu bucurie s'aŭ constatat cu ocasiunea aceleĭ adunărĭ generale; ţinută în şcóla nóuă română din Sighet, cum că în favórea Convictuluĭ român susţinut de Asociaţiune a incurs de la inteliginţa nóstră oferte peste 900 florenĭ.

Asociaţiunea asta a susţinut în 10 anĭ adeĕ începênd de la 1869 o preparandie română, în care sub conducerea neuitatuluĭ şi zelosuluĭ profesor Ioan Buşiţa s'aŭ crescut peste 100 învĕţătorĭ bravĭ şi zeloşĭ.

Apoĭ de 15 anĭ în cóce Asociaţiunea susţine un convict, în care s'aŭ crescut deja peste 60 tinerĭ cu spesele Asociaţiuneĭ, cheltuindu-se cu susţinerea Convictuluĭ peste 20 miĭ florenĭ. Şi şi astăzĭ se susţin în Convict 14 elevĭ sub directoratul vicaruluĭ Tit Bud şi a prefectuluĭ Nicolaŭ Doroş.

Convictul este în piaţa Sighetuluĭ şi stă dintr'un edificiŭ cu ridicătură în valóre de 60 miĭ florenĭ, pentru zidirea căruia inteliginţa şi poporul român a spesat peste 30 miĭ florenĭ.

De multe orĭ s'aŭ făcut amintire în foile române că de ce óre nu se face un despărţămînt a Asociaţiuneĭ Transilvane şi în Maramurêş?

Rĕspunsuĭ se află în cele maĭ sus scrise. — Avem Asociaţiunea nóstră care jertfesce anuatim 2—3000 florenĭ pentru crescerea fiilor poporuluĭ şi nu sîntem harnicĭ a aduce şi alte jertfe.

Aceia carĭ ne cunosc maĭ de aprópe, admiră jertfele carĭ le aduce poporul român din Maramurêş pentru Asociaţiunea şi Convictul sĕŭ.

Domnul vicar Tit Bud acum lucră istoricul Asociaţiuneĭ şi a înfiinţăreĭ parochieĭ Sighetuluĭ, din care op se va vedé cum că abia este ţinut românesc, care se fie jertfit atâta pe altarele bisericelor şi a cres
cereĭ poporuluĭ, ca inteliginţa şi poporul român din Maramurêş.

Ni se impută, că nu arĕtăm lumiĭ fapte marĭ naţionale. Dar óre cele maĭ sus scrise nu sînt fapte marĭ, nu sînt fapte demne de admirat.

Clerul şi poporul din Maramurêş şi-aŭ împlinit tot de una datorinţa către neamul sĕŭ.

Sîntem puţinĭ, abia 70 miĭ faţă cu 150 miĭ rutenĭ şi vre o 30 miĭ ungurĭ.

Ţinutul nostru e nefructifer, româniĭ abia aŭ atâta ródă, cât să le ajungă pe o jumătate an, şi totuşi a jertfit şi jertfesc miĭ şi miĭ pentru bisericĭ, şcóle şi Convict.

Acest popor din rĕscumpĕrarea regalelor a făcut fundaţiunĭ bisericescĭ şi şcolare de 85 miĭ florenĭ, a zidit şi zidesce mereŭ bisericĭ, şcóle şi case parochiale. De esempiu numaĭ pe apa Măreĭ în 7 parochiĭ şi 2 filie s'aŭ zidit într'un deceniŭ bisericĭ, şcolĭ şi case parochiale în valóre de 100 miĭ florenĭ.

N'aŭ lăsat acest popor fără urme nicĭ anul acesta de 200 anĭ de la Sfînta Unire.

În cele maĭ multe bisericĭ din Vicariat poporul a ascultat la îndemnul vicaruluĭ câte 20 s. liturgiĭ, s'aŭ mărturisit şi s'aŭ cuminecat cu sutele şi miile.

În multe comune s'aŭ cumpĕrat potire, Evangelie, vesminte bisericescĭ, lustere, praporĭ şi alte paramente sacre şi s'aŭ făcut fundaţiunĭ pie.

În tóte parochiile s'aŭ publicat pastorala bunilor nostri Archiereĭ, emanată cu ocasiunea aniversareĭ ducentenară a Sfinteĭ Unirĭ.

Ast fel anul acesta a avut partea sa îmbucurătóre pentru poporul român gr. cat. din Vicariatul Maramurêşuluĭ.

Durere, că şi în anul acesta, róda pămîntuluĭ a fost slabă, şi că nisce agenţĭ a tulburat liniscea poporuluĭ, îndemnându-l să emigreze în America şi a nume în Brazilia şi Argentina, promiţându-le munţĭ de aur.

Dintre românĭ, până acuma, nu s'aŭ dus în America nicĭ unul, dar destul că e tulburată liniscea lor. Dintre rutenĭ s'aŭ dus cu sutele.

Avem apoĭ şi aceea durere, că într'o parochie nisce agitatorĭ fără suflet a probat să conturbe liniscea poporuluĭ, îndemnându-l aşĭ lăsa chiar şi credinţa strămoşéscă greco-catolică.

Guvernul diecesan şi vicariul nostru a făcut tóte pentru liniscirea spiritelor şi sperăm, că va urma cât de curênd pacea atât de dorită.

Va veni timpul şi nu-ĭ de parte când vom desvăli tóte aceste, ca să vadă lumea că cine sînt aceia, carĭ aŭ întreprins paşiĭ pentru tulburarea unuĭ popor bun, blând şi liniscit cum este şi poporul român greco-catolic din Maramurêş.

Sighetul-Maramurêşuluĭ în ziua S. Nicolaŭ 1900.

Nicolaŭ Doroş
preot, prefectul Convictuluĭ român din Sighet.

La cestiunea „concubinatelor."

Din Bănat 25 Nov.

Cestiunea concubinatelor la noĭ e o causă vitală. Putem zice, ca la noĭ la nime. Durere, că în lucrurĭ slabe — pe tóte terenele: biserică, publicistică, noĭ sîntem în locul prim, — éră când e vorbă de lucrurĭ bune şi nobile, ne dăm îndĕrĕt, şi în loc de fapte sbierăm.

Să fim sincerĭ. Concubinatele până atuncĭ nu vor înceta, până când preoţiĭ din satele mixte — uniţĭ şi neuniţĭ — nu vor trăi în armonie. Durere, că în punctul acesta e mult de dorit, căcĭ partea cea mare a preoţilor neuniţĭ — se fim sincerĭ între noĭ — sînt încă din vremea vechiă — când pregătirea lor consta din crescerea pĕruluĭ lung şi din cetirea evangelieĭ cirilice într'un ton pĕtrundĕtor.

Respect gardeĭ tinere!

În ast fel de sate preotul unit póte să predice şi nóptea — resultatul va fi nulă.

— Mĕĭ popo! lasă-te, nu te ţinea aşa mare! Am maĭ vĕdut noĭ ómenĭ ca tine! De nu-ţĭ place, sănătate bună! — mergem la popa Damaschin — şi ne facem neuniaţĭ.

Acesta e rĕspunsul, când preotul admoniéză poporul.

Poporul e convins, că taica popa Damaschin nu taie limba. (Espresie vechie.)

Că aceste nu sînt iscodite de mine — cred, — că-mĭ sînt martorĭ toţĭ fraţiĭ din Bănat.

Concubinatele s'ar putea stêrpi numaĭ într'un mod. Modul acesta ar fi, ca în satele mixte, preoţiĭ în conţelegere, să denege acestora tainele sfinte — să nu-ĭ priméscă de fidelĭ, când ar voi să-şĭ schimbe legea. Ţăranul nostru e de la fire fórte simţitor şi tare mult se teme de gura satuluĭ. De vede, că nu are trecere la nicĭ un popă, de vede că la prasnic (ziua patronuluĭ caseĭ) nicĭ un popă nu-ĭ sfinţesce bucatele, începe singur a se cugeta, că óre nu ar fi maĭ bine să se cunune. Éră de ar voi a primi vre un oficiŭ public în sat, preoţiĭ să-şĭ pună tótă puterea spre aĭ sta în cale — cred, cunoscênd bine firea ţăranuluĭ — am putea ajunge la ceva resultat.

De la administraţiunea statuluĭ puţin putem aştepta — de şi în unele locurĭ fibireiĭ staŭ în ajutoriul preoţilor.

Cunosc o comună mixtă, unde ambiĭ preoţĭ fiind tinerĭ şi trăind bine, aŭ sanat rĕul acesta cu totul în decurs de 2 anĭ de zile.

Despre căsătoriile de probă din Bănat nicĭ nu vorbesc acum. Acestea sînt o specialitate bănăţĕnéscă, prefăcută în sânge la poporul din Bănat.

Chiar şi preoţimea băştinaşă — după cum se numesc fraţii neuniţi — s'a dat după pĕr, căci dóră aşa a fost de la strămoşi.

— D'apoi dăi amarului copil, ce se le strici voia! — e rĕspunsul taichii popii, dacă cineva îl agrăesce pentru căsătoriile copiilor. Ba aşa de tare s'aŭ dat după pĕr, în cât chiar şi ei ici-colea cam fac câte o probă prin copii lor.

În ast fel de sate, nici vorbă nu póte fi de stîrpire. Aici trebue să aşteptăm, până când părintele îşi caută rĕpaus în sînul lui Avram — şi-şi dă locul unui tinĕr demn, cunoscĕtoriŭ de chemarea preoţéscă.

Stîrpirea să se încépă în comunele provĕdute cu preoţi moderni — ér în comunele pure preotul póte păşi energic — dar firesce nu cu băţul în baltă, fără cu precauţiune şi cu încetul, căci cunoscut este, că naţia în dată se face neuniată.

E vorbă de poporul nostru — de sângele nostru. Preoţimea nu peste mult va fi scutită, barĕmi în parte, prin ordinarea congruei, de lipsa materială; — deci la muncă fraţilor, şi în interesul poporului nostru să ne călcăm pe inimă, şi să începem noi apropiarea faţă de fraţii neuniţi — ca în conţelegere reciprocă să sanăm rĕul ce atâta ne róde.

Bănăţanul.

Reuniune de femei.

Bucium-şésa 18 Dec. 1900.

Pe la începutul anului curent, aţi binevoit a publica în preţuitul DV. ziar o notiţă scurtă, despre constituirea unei reuniuni de femei în comuna nóstră. Azi am bucuria deosebită a Vĕ puté anunţa, că statutele acelei reuniuni aŭ fost provĕdute cu clausula de aprobare a Înaltului Minister r. u. de interne ddto 20 Nov. 1900 Nro 99.878. Din acest incident norocos, îmi ţin de datoria cea mai plăcută, să aduc laudă binemeritată bravelor femei române din comuna mea, căci prin faptul lor deja şi-aŭ câştigat pe lângă titlul de onóre şi titlul de recunoscinţă al acelora, pe cari îi aŭ în vedere statutele. În adevĕr frumos ideal şi-aŭ înscris pe stindard, când scopul reuniunii l'aŭ prefipt ast fel: „provederea şcolarilor sĕraci de la şcóla poporală din Bucium-şésa cu îmbrăcăminte şi cărţi, înfrumseţarea bisericii şi a şcólei din Bucium-şésa!"

Fie deci sigure, că cu cât vor avé mai mult zel de aci înainte, recunoscinţa şi alipirea poporului întreg cu atât vor fi mai mari şi mai sincere, ba în faţa neamului întreg vor merita laudă şi admirare!

Cu aceste gândiri senine salut în publicitate nóua reuniune, dorindu-i cel mai bogat viitor! Pentru publicul mare românesc va fi de interes să înşir pe scurt fasele prin cari aŭ trecut până aci statutele reuniunii nóstre şi chiar aprobarea lor.

Constituită reuniunea în 5 Novembre 1899, statutele ei s'aŭ înaintat spre aprobare la 31 Dec. a aceluiaşi an. După aşteptare de 7 luni, la 5 Aug. a. c. statutele, cu tóte cele aparţinĕtóre, s'aŭ înapoiat presidiului reuniunii, dar fără aprobare. S'a cerut înse modificarea ori eliminarea unor §§-i, cari prevedeaŭ în viitorul mai depărtat constituirea unei învĕţătóre de lucrul de mână la şcóla din loc, dar după modalităţile învĕţătorilor confesionali.

Cerêndu-se *singur* atâta, s'a convocat în grabă adunare generală estraordinară, care eliminând §§-ii dificultaţi i-a înlocuit cu alţii, nu mai puţin importanţi, ba eŭ unui cred, chiar mai potriviţi şi a nume ajutorarea orfanilor şi a nenorociţilor prin băile de aur.

Acest din urmă scop se va puté realisa numai atunci, când capitalul neantingibil va fi 20.000 cor. Statutele ast fel modificate aŭ obţinut aprobarea dorită.

Acum înse un alt „chiţibuş". Aprobarea s'a dat cu adausul, ca să se omită din titula Reuniunii vorba „română", căci în sensul ordinaţiunii ministeriului de interne Nro 1508 ex 1875 reuniuni cu caractĕr de naţionalitate nu se pot înfiinţa, de cât dacă acele sînt literare saŭ culturale.

De şi durere adâncă m'a cuprins la cetirea acestei mutilări, totuşi asigur reuniunea, că caractĕrul ei acelaşi rĕmâne, pe care însaşi l'a dorit. Da! căci la calitatea membrilor în tot locul se zice: „fie care femee română" şi „fie care bărbat român", abstragĕnd de la aceea, că în Bucium-şésa alt caractĕr naţională e absolut imposibil.

Deci la lucru numai cu însufleţire şi dărnicie!

Îmi face bucurie, când aflu, că pe Sĕrbătorile Crăciunului comitetul reuniunii se va constitui, ca să-şi pótă inaugura activitatea, ba mai mult, că deja să şi proiecteză o serată literară-declamatorică, cu concursul unor persóne distinse din afară.

Comuna nóstră mică (sub 1000 loc.) póte fi mândră cu ce a făcut, şi măcar de ar fi acesta începutul unor fapte măreţe şi durabile în viitorul cel mai depărtat. Inteligenţă relative nu ne lipsesce, nici fruntaşi din popor cu dare de mână. Numai bună înţelegere şi iubire şi se pot face multe!

Şesanul.

An noŭ fericit.

Ca rĕscumperare a felicitărilor de anul noŭ s'aŭ primit pentru fondul de salarisare a preoţilor următórele sume:

Ioan V. Rusu, protopop Sibiŭ . . . . . . 10 cor.

Învitare de abonament.

Cu ajutorul lui Dumnezeŭ şi cu sprijinul binevoitor al ómenilor de inimă, ne-am decis a continua şi mai de parte edarea fóiei. De aceea, învităm la abonament noŭ pe anul 1901, cu preţurile:

de 12 coróne pe anul întreg
„ 6 „ „ „ jumĕtate de an
şi „ 3 „ „ „ pătrar de an.

Abonenţilor regulat plătitori le mulţămim de bunăvoinţa şi interesul ce ne arată, ér pe cei ce sînt în restanţă nu încetăm a-i ruga cu înteţire, să binevoiéscă a-şi achita fără amânare restanţa de abonament.

Spre acest scop am alăturat la numĕrul trecut câte o asignaţiune postală la toţi abonenţii de până aci, fără deosebire.

Administraţia.

NOUTĂŢI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În numele curatoratului gr. cat. din Spini, aduc mulţumită publică pentru marinimósele daruri primite pentru biserica noŭ edificată în Spini, şi anume: de la M. On. Dn Valeriŭ Suciŭ, prof. în Blaş 100 cor.; de la Stimata Dómnă Ana vĕduvă Bran din Sâncel 10 cor. şi de la On. Dn Teodor Bărbat, colector din Sâncel 10 cor. Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă însutit! Spini, 15 Decembre 1900. *Alimpiŭ Gostea* paroch gr. cat.

Distincţiuni. Escelenţa Sa În. P. S. Domn Mitropolit a binevoit a conferi asesorilor consistoriali: *Dr. Isidor Marcu,* secretar mitropolitan şi director al cancelariei mitropolitane, *Ştefan Pop,* protonotar consistorial şi *Aron Papiŭ,* notariŭ consistorial, distincţiunea de protopopi onorari.

Iubileul literar al Dlui Urechiă. Duminecă s'a serbat la Ateneul din Bucuresci, iubileul literar de 50 ani a dlui V. A. Urechia. Serbarea s'a făcut sub presidenţa Mitropolitului primat al României cu ocasia congresului societăţii Macedo-Române. Cu acest prilej i-s'a oferit din partea românilor macedoneni o mulţime de daruri şi drl Leonte l-a felicitat în numele societăţii. Rĕspunḑênd bĕtrânul scriitor face istoricul societăţii, în sînul căreia atâta a lucrat. Ne asociem şi noi ovaţiunilor aduse dlui Urechiă, a cărui inimă bate cu căldură pentru toţi Românii împrăştiaţi în tóte părţile, şi care şi-a adus aminte şi de noi cu ocasia înălţătórelor serbări ale Unirii, adresându-ne dóuĕ scrisori, din cari transpiră cea mai mare dragoste. La mulţi ani!

Congregraţie estraordinară. Pe azi e convocată congregaţia estraordinară a comitatului nostru. Între obiecte e şi regularea tarifului vamei oraşului nostru.

Învitare de abonament . . . bánffystă. Acum, când începem an noŭ, redactorii de la „Magyar Szó", aŭ credut să facă ceva ne mai pomenit; a trimis cetitorilor sĕi următórea scrisóre: „Să se copieze de trei ori şi împartă cunoscuţilor! Vin iesuiţii! Valachii îs pe grumazii noştri! A sosit era nóuă! Şi „M. Szó" luptă contra acestora cu cuvînt magiar şi cu bărbăţie magiară. Patriotule ori patriótă sprijinesce-ne. Scrie aceste câte va şire în trei esemplare şi trimite-le la trei buni cunoscuţi! Aceia éră-şi să le copieze fie care de câte trei ori şi să le respîndéscă, ca ast fel fie care magiar adevĕrat să cetéscă „Magyar Szó". (Numeri de probă trimite . . . ş. m. d.)." Am primit şi noi o ast fel de scrisóre.

Rugare. Se apropie ziua tragerii pentru tombola Reuniunii femeilor rom. gr. cat. din parochia Sâncelului, deci cei ce aŭ primit losuri, sînt rugaţi cu tot respectul, să binevoiéscă a trimite în grabă saŭ preţul losurilor, saŭ losurile la adresa: Vasilie Smigelschi, paroch gr. cat. în Sâncel (Szancsal, Balázsfalva).

Corespondinţele cu rugăciuni. Tótă lumea de pe la noi e formal inundată de corespondinţe anonime scrise în românesce şi nemţesce, în cari se obligă primitorul a recita o anumită rugăciune în 9 zile şi a o copia încă în 9 esemplare. Cel ce nu se conformeză acestor obligăminte e ameninţat cu mari nenorociri. Preav. Consistor îndémnă preoţimea să iee posiţie faţă cu corespondinţele acelea, cari duc la superstiţie.

Necrolog. † *Anchedim Candale,* preot şi protopop onorar gr. cat. în Borgo-Bistriţă, membru al mai multor corporaţiuni şi societăţi, a repausat la 18 a. c. după un morb scurt şi greŭ în al 45-lea an al laboriósei sale vieţi, în al 14-lea an al căsătoriei şi în al 16-lea a preoţiei.

† *Iosefa Ciura n. Popovici,* soţia parochului nostru din Abrud şi mama iubitului nostru pretin Ales. Ciura, a adurmit în Domnul la 20 Decembre n. în anul al 56-lea al vieţii şi al 31-lea al fericitei sale căsătorii. Trimitem sincerile nóstre condolenţe întristatei familii.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

X.

(Continuare.)

„Nefericitul de mine — nefiind în stare a imita pe o femeiă și neputênd aștepta amânarea de doĭ anĭ, când era să ĭeaŭ pe care am pețit'o, și fiind că nu ĭubiam căsătoria, ci eram numaĭ sclavuluĭ poftelor: mi-am câștigat alta, (vedĭ bine înse nu soțiă), ca să-mĭ susțin óre-șĭ cum, ba chiar să-mĭ măresc morbul inimeĭ și ca pe un satelit al năravuluĭ meŭ îndĕrĕtnic să-l duc cu mine în viața matrimonială. Nicĭ nu mi-s'a vindecat rana, cea causată prin despărțirea de cea dintâiŭ, ci după înveninare și o crâncenă durere, s'a putredit și deși nu mĕ ardea așa de tare ca până atuncĭ, totușĭ stam să desperez.“ [1])

Mărturisim că aicĭ trebue să ne acoperim fața și să roșim de rușine. Ecă natura omenéscă, când se desparte de Dumnezeŭ! Mintea cea maĭ înaltă, cea maĭ ageră, cade în tóte greșelele. Inima cea maĭ frumósă, cea maĭ fragedă, cea maĭ delicată și cea maĭ profundă, se cufundă în tóte necurățeniile nevrednice de ea. Nu sciŭ prin ce reacțiune rușinósă inima stricată întunecă și ea mintea, care dejosită fiind, maĭ înainte a stricat inima? Étă un miserabil *cerc vițios*, care n'ar maĭ fi avut sfârșit, dacă nu ar fi întrevenit Dumnezeŭ, pe cum ne arată esemplul cel trist și vederat al luĭ Augustin, ameninṭat de pericolul uneĭ nóue periri.

De abia ajuns sub acest jug și într'adevĕr tóte pasiunile i-s'aŭ trezit din noŭ. Tot ce e maĭ de rușinos și maĭ murdar în fundul cel maĭ ascuns al inimeĭ omenescĭ a eșit la suprafață și a deșteptat ast fel de cugete, de carĭ până acĭ n'am maĭ observat la el.

De la înălțimea nu zic a credințeĭ sale de abia începute, ci de la înălțimea filosofieĭ luĭ Plato, el cădu în murdăriile luĭ Epicurus și ofta după cel maĭ eras materialism. „Disputam cu amiciĭ meĭ *Alypiŭ* și *Nebridiŭ* despre marginile bineluĭ și rĕuluĭ, și era să primesc învĕțătura luĭ *Epicurus*. Și întrebam: Dacă am fi nemuritorĭ și am trăi într'o perpetuă plăcere trupéscă fără nicĭ o temere de a o perde, de ce nu am puté fi atuncĭ fericițĭ? Saŭ ce ni-ar maĭ trebui?“ Étă până unde s'a cufundat și dejosit sufletul acesta nobil, avîntat și plin de atâtea aspirațiunĭ frumóse!! Și-ar afla plăcere și în materialismul cel maĭ urît, dacă ar ține în etern. *„Nicĭ nu m'a retras alt ceva de la cufundarea maĭ adêncă în plăcerile trupescĭ de cât frica de mórte și de judecata viitóre, care pe lângă orĭ câte părerĭ deosebite nu s'a putut șterge nicĭ odată din sufletul meŭ.“*

După cuvintele acestea putem rĕsufla maĭ ușor. Consciința luĭ Augustin nu s'a stîns încă de tot. Acéstă operă admirabilă formată de s. Monică nu s'a putut nimici.

O! putere a învĕțăturilor uneĭ mame! ce eștĭ tu, că încă și într'o așa profundă decadență scutescĭ sufletul luĭ Augustin!?

De alt cum Augustin era cu mult maĭ trist și maĭ neliniștit ca altă dată, pentru că și decaderea luĭ era maĭ rușinósă; spiritul, inima, simțul luĭ aŭ decădut maĭ afund. „Vaĭ de sufletul cutezătoriŭ — așa se plânge el — carele speréză, că după ce te va fi părăsit pe Tine, Dumnezeule, va afla ceva maĭ bun. Se întórce pe tóte părțile, pe drépta și pe stînga, dar orĭ cum își simte tare culcușul, pentru că numaĭ în Tine, Dómne, aflăm repaus.“ Și érăși: „Ce chinurĭ suferia inima mea, ce gemete, Dumnezeul meŭ! Și tu m'aĭ ascultat fără de a sci eŭ. Și când în tăcere mĕ plângeam amar, ca strigăte marĭ ajungeaŭ la îndurarea Ta atâtea înfrângerĭ ale sufletuluĭ meŭ.

„Numaĭ tu sciaĭ ce suferiam și nime altul. Pentru că puține spuneam din aceste chiar și celor maĭ intimĭ amicĭ aĭ meĭ. Aŭ spusu-țĭ-am eŭ lupta sufletuluĭ meŭ, la ce nicĭ timpul nicĭ graiul nu mĭ-ar fi ajuns?“

„Tóte gemetele și suspinele inimeĭ mele se duceaŭ la audul Tĕŭ, Dumnezeul meŭ. Căutat-am loc de repaus, dar n'am aflat, pentru că celea din jurul meŭ nicĭ nu m'aŭ putut liniști, ca să fi putut zice: „Mi-e destul, sînt fericit.“ nicĭ nu m'aŭ lăsat să mĕ reîntorc acolo unde așĭ fi putut fi fericit. Cu boldurĭ interne aĭ ațițat inima mea, și mintea mea turburată și înourată s'a vindecat din zi în zi cu balsamul cel vindecătoriŭ al dureriĭor mântuitóre.“

Și într'adevĕr s'a vindecat, și vindecarea luĭ se putea vede de pe tristeța luĭ, care era maĭ adêncă, de pe desperarea luĭ de a maĭ puté afla pace, și spre onórea luĭ fie zis, de pe curajul luĭ, care era maĭ puternic. Prima luĭ legătură pĕcătósă a durat cincĭ-spre-zece anĭ, a dóua înse numaĭ câte va lunĭ. E probabil că și aicĭ a întrevenit Monica; e probabil ca atuncĭ ea a vĕrsat maĭ multe lacrĕmĭ, ca de altă dată; că a insistat cu rugărĭ maĭ pĕtrundĕtóre, cu sfaturĭ maĭ energice și delicate; a zugrăvit înaintea luĭ cu colorĭ maĭ viĭ necuviința și pĕcatul purtăriĭ sale față de acea tineră fată, a căreĭ mână a cerut-o, și care acum trăia numaĭ pentru el; — față de *Adeodat*, care începu a cresce într'o nevinovăția îngeréscă, ce și-ar fi putut-o perde vĕdênd ast fel de slăbiciunĭ deplorabile; și maĭ ales față de Dumnezeŭ, ale căruĭ darurĭ prețióse le-a desprețuit și a căruĭ mânia în urmă își va atrage-o asupra sa.

Augustin se supuse; obosit de cercarea zădarnică a fericireĭ în aceste legăturĭ urîcióse și pĕcătóse; el rupse și aceste lanțurĭ, și promise mameĭ sale, că va aștepta ziua apropiată a cununieĭ.

Dumnezeŭ, carele pentru primul sacrificiŭ a resplătit pe Augustin cu un moment de pace și cu zărirea adevĕruluĭ, pentru sacrificiul al doilea încă ĭ-a pregătit o resplată de acest fel, dar cu mult maĭ prețiósă.

De abia a rupt el legăturile aceste din urmă, și îndată mintea luĭ s'a curățit chiar și de ultimele rĕmășițe ale întunecimeĭ și el vĕdu în urmă resărind în sufletul sĕŭ răpit lumina deplină a credințeĭ.

Cetitoriĭ aŭ observat de sigur, că lucrarea acésta de redeșteptare s'a început deja de mult.

Pe cum câte odată, în serile calde de vară, după câte un vifor teribil, rĕsar pe încetul stelele și clipesc printre noriĭ sburătorĭ, chiar așa resăriră după un timp și în sufletul turburat al luĭ Augustin adevĕrurile cele marĭ ale credințeĭ, unul după altul. Rînd pe rînd el a triumfat asupra îndoielilor, saŭ maĭ bine zis el nicĭ când nu și-a putut șterge din inimă învĕțăturile mameĭ sale: despre esistința luĭ Dumnezeŭ, despre Provedință, despre nemurirea sufletuluĭ, despre deosebirea bineluĭ și a rĕuluĭ, despre judecata de pe urmă. Pe timpul când se rostogolia dintr'o îndoielă într'alta, dintr'o greșélă într'alta, el s'a convins, că omul nu póte ajunge la adevĕr cu puterile sale propriĭ, s'a convins și că omul are lipsă de o învĕțătură revelată dumnezeéscă; a cunoscut semnele caracteristice ale acesteĭ învĕțăturĭ — și că acea e în sinul Biserice catolice, pe care începu a o admira. Acestea eraŭ stelele ce străluciaŭ în sufletul luĭ, deși cu o strălucire obdusă, totușĭ strălucirea lor avea o frumsetă și o vioiciune deosebită.

Înse orĭ cât de frumóse ar fi fost aceste luminĭ, nu eraŭ destule ca să-l facă pe Augustin creștin, pentru că stéua cea maĭ mare între tóte, cea maĭ dulce, care luminéză cu adevĕrată lumină între tóte celealalte stele, — adecă Domnuluĭ nostru *Isus Christos,* — încă n'a fost resărit în sufletul luĭ. Nu că dór Augustin l'ar fi uitat de tot, (pentru că acest nume sfînt cu maĭ multă gingășie l'a supt de pe buzele mameĭ sale, de cât ca acest Mântuitor adorabil să fi devenit străin pentru el) — dar în urma atâtor învĕțăturĭ perverse și atâtor patimĭ, ce-ĭ întunecară sufletul, figura acésta dumnezeéscă deveni cam palidă în ochiĭ luĭ. Nu maĭ înțelegea nicĭ Intruparea, nicĭ Rĕscumpĕrarea, nicĭ divinitatea luĭ Christos; ce zic? Chiar și esistința cuvêntuluĭ și ființa spirituală a luĭ Dumnezeŭ era înaintea luĭ o întrebare. Înainte de tóte decĭ trebuia să se resfire umbrele ce-l maĭ acoperiaŭ, — și nicĭ când nu ni-am puté închipui cine a fost apostolul ales de Dumnezeŭ, ca să-ĭ facă luĭ Augustin descoperirea Cuvîntuluĭ.

Era în vechime în zilele cele maĭ strălucite ale Grecieĭ un tinĕr de o înălțime spirituală de necredut, care vorbia cu o frumsĕță oratorică ne maĭ întrecută. Învĕțăcel al luĭ *Socrat,* pe care l'a făcut nemuritoriŭ, împrumutându-ĭ propriile sale aripĭ, magistru al luĭ *Aristotel,* pe carele l'ar fi făcut de treĭ orĭ maĭ puternic dacă ĭ-ar fi putut da ceva și din focul sĕŭ, acest tinĕr la prima privire ce o aruncă asupra lumeĭ create, a priceput că tótă lumea acésta nu e de cât o icónă, un simbol, o umbră, — că afară de lumea visibilă esistă și o lume invisibilă, care singură o póte esplica pe acésta, pe cum singură ĭ-a servit și de prototip.

A dóua privire a luĭ asupra lumeĭ fu și maĭ frumósă. Ridicându-se de la om la Dumnezeŭ, și recunoscênd, cu o claritate și profundime admirabilă, legătură ce împreună pe om cu Dumnezeŭ, el află că omul vine de la Dumnezeŭ, și la Dumnezeŭ se reîntórce. Dar nicĭ în trecerea acésta scurtă, ce se chiamă viață, omul nu se desparte de Dumnezeŭ; că — după espresiunea luĭ sublimă — ființa omenéscă e ca și *înrădăcinată* în Dumnezeŭ, și orĭ cât de tristă ar fi lumea acésta pămîntéscă, omul are în adêncul inimeĭ sale o putere, care e destulă ca să-l înalțe până la ceriŭ, de unde a venit. Acéstă putere e sentimentul cătră Dumnezeŭ, sentimentul lipseĭ luĭ Dumnezeŭ și dorul după Dumnezeŭ. Puterea acésta el o numi: *Simțul luĭ Dumnezeŭ,* (sensus numinis). Acest simț dimpreună cu simțul lumeĭ nevĕdute forméză basa filosofieĭ sale, saŭ maĭ bine zis: basa a tótă filosofia démnă de om.

Surprins apoĭ de ceea ce a străbătut cu vederea și a priceput și dorind o cunoscință și maĭ clară, el cutrieră lumea, cerceteză tóte sanctuarele, întrébă pe preoțiĭ încărunțițĭ în studiarea tradițiunilor, se introduce în misteriile cele maĭ profunde, pĕtrunde în tóte simbólele de credință, pe celea schimbate le restitue, și înarmat apoĭ cu tóte acestea, își reia sborul și se ridică așa de sus, în cât ss. Părințiĭ aĭ Bisericeĭ nu sciŭ ce nume să-ĭ deie, uniĭ vĕd în el geniul omenesc ridicat la cea maĭ înaltă putere, alțiĭ îl numesc un *Moise păgân,* alțiĭ profet inspirat de Dumnezeŭ, premergĕtor al evangeliuluĭ, trimis la popórele cufundate în umbra morțiĭ; toțĭ convin întru a numi *divin* acest fenomen plăcut și minunat!

Augustin nu cetise încă nimic din *Plato;* necunoscința limbeĭ grecescĭ îl împedeca. Numaĭ după Cicero iĭ cunóscea câteva ideĭ. Chiar atuncĭ, când se lupta în contra ultimeĭ rĕmășițe a manicheismuluĭ, ce îl maĭ acoperia în câtva mintea, și se încerca a-șĭ închipui pe Dumnezeŭ ca spirit curat, pentru că până atuncĭ și îl închipuia ca amestecat cu materiă, chiar atuncĭ ĭ-aduse un amic al sĕŭ o traducere a luĭ

[1]) Confess. VI, 15.

Plato, edată în Roma de un retor fórte cunoscut cu numele *Victorin*. Augustin iea cartea în mână și de abia o deschide, simte cum îi cade de pe ochii minții vělul țěsut de mâna eresieĭ, ce-l împedeca să pricépă că Dumnezeŭ e Spirit pe cum și să recunóscă esistința Cuvîntuluĭ.

Cartea acésta fără îndoiélă nu era evangelia, era înse ca un fel de precuvêntare omenéscă la aceea, și așa de frumósă, în cât Augustin fu răpit.

Pe atuncĭ, așa ne spune el — îmĭ veni la mână o carte, care după espresiunea unuĭ vechiŭ filosof, era plină de esențiile cele maĭ escelente ale Arabieĭ. De abia simțiĭ parfumul eĭ, de abia vĕrsa-ĭ câțĭ va picurĭ din acel parfum pe flacăra mică, ce începu a arde în inima mea, de o dată m'a cuprins un foc mare, de nu se póte cuprinde; nu-l poțĭ cuprinde niciĭ tu Romaniane! nu-l pot cuprinde nicĭ eŭ. „Onorurĭ, mărirĭ omenescĭ, dor de glorie, atracțiunile și farmecele acesteĭ viețĭ pămîntescĭ, nu mĕ maĭ interesaŭ de loc — nimic nu mĕ maĭ mișca în fața lumineĭ, ce am început a zări." [1])

(Va urma.)

Anul 1700.

Disertație, de *Iacob C. Domșa* cl. a. IV.

(Fine.)

În Sinodul din 7 Febr. 1698 s'a formulat manifestul pentru sf. Unire, ér în Sinodul din 5 Sept. 1700, ședința II. liberĭ și de bunăvoe, din îndemnul luĭ Dumnezeŭ, părinții adunațĭ primesc unirea în credință cu sf. biserică a Romeĭ și maĭ cu samă în celea patru puncte dogmatice, în carĭ se păreaŭ a se deosebi, rĕmânênd neatins atât ritul cât și disciplina orientală, cassându-se aceea ce ar fi contrar credințeĭ catolice. Mințile nóstre se umplu de admirație, ochiul înțelegĕtor de sentimente lăuntrice, rĕmâne estasiat de atâta lumină și iealitate, inimele plâng de o adevĕrată bucurie, tot sufletul și trupul tot se învióră, când cugetăm la măreția faptuluĭ epocal, ce-l sĕrbătorim astăzĭ; — când cetim că „Sinodul acesta a fost nu numaĭ cea maĭ mare adunare a Românilor ardelenĭ, de care ne amintesce istoria, dară a fost tot odată și cea maĭ mare adunare în istoria Transilvanieĭ," — dacă ne plăsmuim cu ochiĭ spirituali scenele de sfîntă inspirație ale apostolilor și credincioșilor, carĭ s'aŭ adunat în numele poporuluĭ român drept credincios reînviat, ca să adeverĕscă și prin credință sentința împĕratuluĭ Ioaniţiŭ: „*Nos genere et sanguine Romani*" — ca să reedifice cu maĭ mare pompă, cu îndoit zel templul ruinat de veacurĭ al Sionuluĭ Român.

Mântuirea sufletuluĭ prin iubirea luĭ Dumnezeŭ, salutea națională prin alipirea către augusta casă de Habsburg, nădejdea în un viitor maĭ bun, aŭ fost sentimentele sincere ce aŭ premers sf. Unire.

„Frumósă mișcare a fost unirea Românilor ardelenĭ cu Roma;" și acésta mișcare frumósă a adus fructe vrednice de admirație.

Rodul salutar al acesteĭ mișcărĭ a fost *eliberarea bisericiĭ române de sub jugul cel insuportabil al Calvinilor.*

Prin unirea cu Roma aŭ venit Româniĭ în *atingere cu celealalte popóre de gintea latină; aŭ început a înțelege leagănul origineĭ* și tradițiile străbune îndemnătóre la fapte marĭ.

Și contactul acesta a avut o influință necontestabilă și asupra sentimentuluĭ național.

Tineriĭ românĭ petrecênd în Roma se hrăniaŭ din rĕmășițele glorieĭ străbune, se adăpaŭ din isvórele măririlor vechilor Românĭ, ér reîntorșĭ acasă, aduceaŭ cu sine însuflețirea și rîvna pentru laudele și faptele strămoșilor. Și entusiasmul acesta îl comunicaŭ clerului și el apoĭ poporuluĭ. Deja în dată după Unire, vedem entusiasmul și consciința națională urmată de fapte vrednice de laudă.

Clerul, în frunte cu Mitropoliții, devine adevĕratul conducĕtor și cârmaciŭ în luptele cu vrășmașiĭ, carĭ nu voiaŭ a lăsa pe Românĭ să se desvólte ca națiune de sine, conscientă de drepturile sale naturalĭ. Și espansiunea sentimentelor naționalĭ a trecut și la ceĭ-alalțĭ Românĭ, producênd la eĭ nespus bine.

După Unire clerul începe a-și câștiga o cultură maĭ temeinică, maĭ alésă și maĭ bună. Mitropoliții românĭ de după Unire aŭ fost toțĭ bărbațĭ de o cultură și erudițiune superióră, cu care impuneaŭ națiunilor conlocuitóre. Un diamant strălucitor și neprețuit în colanul de mărgăritare al urmărilor sf. Unirĭ, e *înființarea școlelor din Blaș,* primele școle române sistematice în Ardeal și în principate chiar. „Aicĭ a rĕsărit prima lumină pentru poporul românesc, ce petrecuse sute de anĭ în ignoranță, și încă a rĕsărit pe timpul acela, când un întunerec gros domnia chiar și la Româniĭ din Principate." — Pe dreptul zice Missail despre școlele acestea după ce în negre colorĭ descrise starea sciințifică în Principate pe timpul domnieĭ fanariote: „O singură scânteiuță maĭ licurézá printre negurile ceriuluĭ, și asemenea luceafăruluĭ despre zi se apropie de noĭ" . . .

Pe când la noĭ (în Rom.) nu maĭ esistă de cât vre-o douĕ, treĭ buchernițe grecescĭ, din colo de munțĭ (în Ardeal) înfloriaŭ școlele adevĕrat române din Blaș . . . Cu cât începutul lor e maĭ în cóce cu atât soliditatea temeliilor pe carĭ fuseră așeḑate, sînt maĭ sănătóse, cu atât fructele ce aŭ adus ginteĭ, sînt maĭ mântuitóre pentru generalitatea națiuneĭ.

Prin uniune se deschide o nóuă eră pentru cultivarea Românilor transilvanĭ . . . apoĭ încheie „renumele liceuluĭ din Blaș cresce vĕdênd cu ochiĭ, viață și lumină resărind în tóte părțile. Părea că geniul vecheĭ Rome să scóla din mormîntul sĕŭ secular spre a maĭ însufla odată coloniile luĭ Traian."

Pe lângă acestea s. Unire a fost urmată de considerabile folóse materiale. Căpătând Episcopul dominiul principesc de la Blaș, acesta se face un isvor de venite și de ajutor pentru neamul întreg. Zeloșiĭ și crutătoriĭ Episcopĭ, adună cu mare grije banĭ, din carĭ maĭ apoĭ se edifică tóte mărețele edificiĭ ce se vĕd azĭ și carĭ sînt fala lor incontestabilă, lasă fundațiunĭ piĭ, din carĭ se susțin azĭ maĭ tóte institutele și așeḑămintele reclamate de progresul veaculuĭ înmormîntat.

Tot eĭ sînt aceia carĭ câștigă în multe locurĭ porțiune canonică pentru clerul miser.

După unire administrația bisericeĭ române ia un sbor frumos, devine maĭ promptă, maĭ sigură și maĭ modernă. Ritul și disciplina bisericéscă, éră-șĭ numaĭ după unire să îndeplinesc cu tactul și estetica corespundĕtóre.

Tóte aceste marĭ și netăgăduite folóse ale s. Unirĭ numaĭ atuncĭ vor străluci în adevĕrata lor splendóre, dacă ne vom revoca în minte starea miseră și desperată a bisericeĭ române înainte de unire, și dacă vom considera că de n'ar fi fost Unirea cu biserica Romeĭ, astăzĭ dacă am maĭ fi ca biserică și neam, cu puțin am fi maĭ de parte ca atuncĭ.

Cuviincios e, ca acum, când ne-am adunat aicĭ ca să sĕrbătorim cu adevĕrată serbare de inimĭ, actul cel maĭ însemnat, maĭ memorabil și maĭ frumos, actul sfinteĭ Unirĭ pe cum și pomenirea apostolilor inspirațĭ de spiritul dumnezeesc, carĭ aŭ dus-o în îndeplinire, — cade-se, să punem în relief caracterul părinților și a bărbaților luminațĭ, adevĕrațĭ fiĭ bisericeĭ și aĭ neamuluĭ, să aducem înainte figurile măriților luptătorĭ și cârmacĭ aĭ năieĭ bisericeĭ nóstre, ca admirându-le curăția și frumsețea sufletéscă, tăria caractĕruluĭ, zeluĭ cu adevĕrat apostolic, purtarea serafică, să învĕțăm de la eĭ a iubi biserica și neamul, să învĕțăm de la eĭ, în luptele ce ne aștéptă, straduința și paciința de fer în lucrurile grele, ce trebue resolvite, idealismul cel maĭ curat, devotamentul cel maĭ cald, abnegația cea maĭ completă și în urmă să-ĭ rugăm să fie intrepunĕtorĭ, calḑĭ și rugătorĭ, bineprimițĭ către Dumnezeŭ pentru noĭ toțĭ.

Preamărițĭ și neuĭtațĭ să fie de tot fiul românimeĭ un Atanasiŭ, părintele prea bun al s. Unirĭ; un Clain, nemuritoriul conducător a Românilor pe terenul bisericesc și național, al căruĭ ideal și azĭ îl avem de țintă; un P. P. Aron, ânger în trup omenesc, deschiḑĕtorul școlelor din Blaș; un Maior, al doilea părinte al Unireĭ și al copiilor miserĭ studențĭ la școlele de aicĭ iubitor tată; un Bob, marele fundator de donațiunĭ pe cum și întemeietorul capituluĭ archidiecesan, un Dobra, Vulcan, un Șuluț, primul Mitropolit după restaurarea Mitropolieĭ de Alba-Iulia; un Vancea, marele mecenate pe terenul cultural și sciințific. Étă figurile, ce aŭ să împodobéscă panteonul nostru bisericesc național!

Pentru noĭ, pentru biserica și națiunea română, pe care aŭ iubit'o, pe care aŭ servit'o cu viața lor, eĭ nu de tot aŭ murit. Suvenirea lor va rĕmânea neștérsă din memoriele nóstre, ca a tuturor bărbaților marĭ. Natura și-a luat tributul eĭ, ér faptele ne-aŭ rĕmas ca o prețiósă moștenire și ca un esemplu tot de una vrednic de urmat.

Tot ce am admirat în nemuritoriĭ Episcopĭ și Mitropolițĭ aĭ noștriĭ rĕmâne și va rĕmânea în curgerea tuturor veacurilor, în spiritul ómenilor, dimpreună cu suvenirea îngerescilor lor vîrtuțĭ și glorióselor lor fapte. Mulțĭ eroĭ de epopee vor durmi fără onóre și fără glorie în nóptea uităriĭ: Voĭ înse transmișĭ prin istoria posterităţiĭ Ve-țĭ trăi în eternitate!!

Blaș, Sept. 1900.

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca poporală „Minerva", se numesce o serie de publicațiunĭ istorice apărute în editura instit. grafic „Minerva" din Bucurescĭ. Prețul unuĭ numĕr e 15 banĭ, form. 16⁰. Până acum aŭ apărut:

1—3. Istoria populară a Românilor.
4. Cântarea Românieĭ.
5. Istoria populară a literatureĭ române.
6. Revoluția luĭ Tudor Vladimirescu.
7. Perderea Basarabieĭ.
8. Unirea principatelor și domnia luĭ Cuza.

Recomandăm cu tot adinsul aceste prețióse cărticele, menite să redeștepte și să țină viŭ sentimentul național în fie care român.

Se pot procura de la Tipografia seminarială.

Alesandri în ediție poporală. Cunoscuta „Bibliotecă pentru toțĭ" trecând în editura librărieĭ Alcalay, și-a reînceput apariția publicând scrierile dulceluĭ poet Vasile Alesandri. Până acum a apărut *Ovidiu, Doine, Lăcrămióre și Suvenire.* Toțĭ cincĭ numeriĭ costă broșurațĭ 1 cor. 50 și legațĭ 2 cor. 80. Recomandăm din tótă inima scrierile mareluĭ nostru poet și am dori, ca toțĭ sciutorĭ de carte să se grăbéscă așĭ-le procura, profitând de ieftinătatea lor.

---

[1]) Contra Acad. l. II. Nr. 5.

Din literatura poporală de Dom. Dogariŭ:

Nr. 1. Moş Toma Bădiceanu . . . . —·12
„ 2. Din viaţa unuĭ haĭduc . . . . —·12
„ 3. Însurătórea sórelui . . . . . . —·12
„ 4. Fiul bucătereseĭ . . . . —·12
„ 5. Văcărelul . . . . —·12
„ 6. Diana, zîna munţilor . . . . . —·12
„ 7. Cincĭ Dialogurĭ întocmite pentru pruncii şcolarĭ . . . . —·20
„ 8. Spiridon şi Niculae, basm . . —·12
„ 9. Fiiul Oiĭ, basm . . . . —·12
„ 10. Povestirĭ şi Anecdote poporale . . . . —·20

Posta redacţiunii.

„Gazeteĭ“. Cum se chiamă *„fóia bisericéscă din Blaş“*, din care aţĭ publicat în numĕrul de Duminecă conferinţa dluĭ canonic Bunea? Mult ne aţĭ deobliga, când ne aţĭ da rĕspunsul.

On. Red. de la „Apărarea naţională“. Pe faşia cu care primim preţiosul Dvóstre ziar, de cât va timp cetim aprópe zilnic »rugăm schimbul.« Binevoiţĭ a ne informa dacă aievea nu primiţĭ fóia nóstră, de aci se spedéză regulat.

Dluĭ Redactor de la *„Şcóla şi Biserica“, Bucurescĭ.* Sîntem dornicĭ să scim, de unde scóteţĭ Dvóstre informaţiile, ce le daţĭ în nrul 11. despre »Biserica română orientală unită«? Ne vine greŭ să presupunem, că »bîrfiţĭ«, maĭ multă dragoste de dragoste de adevĕr nu strică nimĕruĭ.

Dluĭ *M. K. în K.* Dacă numitul e destituit, de ce se ne maĭ ocupăm de el? Şĭ-a luat pedeapsa meritată.

V. Începe bine, dar sfîrşitul e ca un toast. Ne pare rĕŭ, dar nu o putem folosi.

— u — Articlul trimis e bun, atâta numaĭ, că nu în fóia nóstră e locul unde ar trebui publicat. Noĭ nu atăcăm pe nime, ci simplu ne apărăm, contra insultelor, de feliul celeĭ împărtăşite de Dvóstre. Câte ceva de prin părţile acelea am publica bucuros.

Avis. Nu anunţăm de cât publicaţiunile, carĭ ni-se trimit, spre a le cunósce cuprinsul.

On. *E. D. în T.* Am primit, vom respunde în numĕrul viitor.

Sân-Mărtinul-de-câmpie. Am primit 12 coróne şi achităm an. 1899. Pe anul 1900 e încă în restanţă.

Dr. P. F. în Gh. Primit cu mulţămită şi achitat tot până la finea an. 1900.

Ios. R. Orade. Primit cu mulţămită şi achitat tot până la finea an. 1900.

Beiu. Primit cu mulţămită şi achităm aniĭ 1897 şi 1898.

Saraşeŭ. Primit cu mulţămită şi achităm anul 1899.

Copand. S'a aflat. Achităm restul de 15 cor.

Secaş. Achităm cu mulţămită aniĭ 1899 şi 1900.

Lunca. Am primit şi achităm aniĭ 1899 şi 1900.

Silvaşul de Câmpiă. Primit şi achitat anul 1899.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Pastilele—Hämatine

ale apotecaruluĭ A. Thierry,

sînt cel maĭ sigur şi veritabil mijloc nutritor şi sangifer, contra anemieĭ, lipseĭ de sânge şi morburilor consequente. Pastilele acestea uşor de mistuit aŭ să înlocuiască vinurile feruginóse, carĭ irită nervii stomacalĭ şi aŭ un efect ametitor. Fie care cutie va purta subscrierea fabricantuluĭ şi costă după anticiparea preţuluĭ, **4 corone**, spedată franco. Adresa:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ (34) 6–52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armoniose, pe lângă garanţie pe maĭ multĭ anĭ, provedute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că **un clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomandă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător.** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă, cea maĭ căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de aparare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsulă de metal, ce portă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie annuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ sau 6 marĭ dubie, spedate franco **4 corone.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coronă 40 filerĭ.** — **Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcoreşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmóie şi curaţă tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coronă 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producţie annuală 100.000 dose.

Pot pune la disposiţiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-au deposit la îndemână, să se ferescă de falsificarĭ sau fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 7–25

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.